

Anti pestprotocol

locatie De Goffert

September 2016

Inhoudsopgave:

Inleiding	3
Hoofdstuk 1. Achtergrond	
1.1 Plagen of pesten	3
1.2 Voorbeelden van specifiek pestgedrag	3
1.3 Mogelijke signalen die wijzen op pestgedrag	4
1.4 Partijen	4
1.5 De vijfsporenaanpak	5
Hoofdstuk 2. Actie	
2.1 Preventieve maatregelen	6
2.2 Afhandeling pestincidenten	6
Hoofdstuk 3. Richtlijnen cyberpesten	
3.1 Wat is cyberpesten?	8
3.2 Voorbeelden cyberpesten	8
3.3 Actie: afhandeling van cyberpesten	8
Hoofdstuk 4. Klacht?	10
Bijlage I. Signaleringslijst pesten	11
Bijlage II. Tips voor een gesprek met de gepeste leerling	12
Bijlage III. Tips voor een gesprek met een leerling die pest	13
Bijlage IV. Gespreksmodel pester, gepeste, mentor	14

Onze school heeft als missie om, in een veilige omgeving en vanuit een goede relatie, elk van onze leerlingen te stimuleren tot de best mogelijke leerresultaten op het voor hem of haar passende niveau. In onze strategische voornemens stellen we, dat wij streven naar een sociaal en fysiek veilig leer- en leefklimaat binnen onze school, waarin leerlingen, docenten en ouders zich bij elkaar betrokken voelen.

Op onze locatie wordt gewerkt vanuit een aantal kernwaarden die worden ondersteund vanuit de PBS-gedachte (Positive Behavior Support, bij ons Positief Bezig op School genoemd). Deze kernwaarden (respect, verantwoordelijkheid, saamhorigheid en veiligheid) zijn richtinggevend voor het klimaat en vormen voor iedereen op onze school, medewerkers en leerlingen, de basis onder ons handelen.

Voor u ligt het protocol 'sociale veiligheid', ookwel ons anti-pestprotocol genoemd. Hierin beschrijven wij welke maatregelen wij nemen gericht op preventie van pesten en welke aanpak wij hanteren bij signaleren van pesten.

Uitgangspunten:

Dit protocol kan alleen functioneren als aan bepaalde voorwaarden is voldaan:

1. Pesten moet als een probleem worden gezien door alle direct betrokken partijen; leerkrachten, onderwijsondersteunend personeel, ouders en leerlingen.
2. De school is actief in het scheppen van een veilig, pedagogisch klimaat waarbinnen pesten als onacceptabel gedrag wordt ervaren.
3. Docenten en onderwijsondersteunend personeel moeten pesten kunnen signaleren en vervolgens duidelijk stelling nemen tegen het pesten.
4. De school dient te beschikken over een directe aanpak wanneer het pesten de kop opsteekt (het pestprotocol).
5. De school ontplooit preventieve (les)activiteiten.

1. Achtergrond

1.1 Plagen of pesten?

We plagen allemaal wel eens of we worden geplaagd. Plagerijen zijn niet kwaad bedoeld. Plager en geplaagde zijn aan elkaar gewaagd; ze houden elkaar over en weer voor de gek.

Bij pesten ligt het anders. Tussen pester en gepeste is dit evenwicht er niet. De pester heeft de overmacht. Pesten gebeurt vaak in groepsverband. Pesten kan lichamelijke en psychische klachten veroorzaken en iemand voor het leven beschadigen. Het is een probleem van alle leeftijden. Pesten is onacceptabel.

1.2 Voorbeelden van specifiek pestgedrag

Verbaal

Bijv. schelden, dreigen, belachelijk maken, uitlachen of een bijnaam geven op basis van lichaamskenmerken, (etnische) afkomst, geloof of seksuele voorkeur. Verbaal pestgedrag kan ook digitaal voorkomen; ongewenste sms'jes sturen, via social media opmerkingen/foto's/filmpjes verspreiden.

Fysiek

Bijv. trekken, duwen, spugen, schoppen, slaan, laten struikelen, krabben, bijten, aan de haren trekken.

Intimidatie

Bijv. een leerling achterna blijven lopen of ergens opwachten, iemand in de val laten lopen, de doorgang versperren of klem zetten tussen de fietsen, dwingen om bezit af te geven of seksuele intimidatie.

Isolatie

Bijv. uitsluiten door een klasgenoot, voortdurend duidelijk maken dat hij/zij niet gewenst is, doodzwijgen.

Stelen of vernielen van andermans bezittingen

Bijv. afpakken, beschadigen en kapotmaken van spullen.

1.3 Mogelijke signalen die wijzen op pestgedrag

Vaak kunnen door middel van goede observaties al bepaalde signalen van pestgedrag worden opgevangen. Vroege signalering zorgt er voor dat er op gepaste wijze kan worden ingegrepen. De signaleringslijst pesten (zie bijlage I) kan wellicht helpen. Ook komt het voor dat het pestgedrag moeilijk te zien is, ondanks goede observaties. De onderstaande signalen kunnen wijzen op pestgedrag:

- Niet meer naar school willen
- Niet meer over school vertellen thuis
- Nooit meer andere kinderen mee naar huis nemen of bij anderen gevraagd worden
- Slechtere resultaten op school dan vroeger
- Regelmatig spullen kwijt zijn of met kapotte spullen thuiskomen
- Regelmatig hoofdpijn of buikpijn hebben
- Blauwe plekken hebben op ongewone plaatsen
- Niet willen slapen, vaker wakker worden, bedplassen, nachtmerries hebben
- De verjaardag niet willen vieren
- Niet buiten willen spelen
- Niet alleen een boodschap durven doen
- Niet meer naar een bepaalde club of vereniging willen gaan
- Bepaalde kleren niet meer willen dragen
- Thuis prikkelbaar, boos of verdrietig zijn
- Zelf blessures scheppen om niet naar school te hoeven

1.4 Partijen

De gepeste leerling

Hoewel er lang niet altijd een reden is om gepest te worden, lopen sommige leerlingen meer kans. Dat kan met hun uiterlijk, gedrag, gevoelens en sociale uitingsvormen te maken hebben. Bovendien worden kinderen pas gepest in situaties, waarin pesters de kans krijgen om een slachtoffer te pakken te nemen, dus in onveilige situaties.

Een kind dat wordt gepest, praat er thuis niet altijd over. Redenen hiervoor kunnen zijn schaamte of angst dat het pesten erger wordt door bemoeienis van ouders.

De pester

Pesters zijn vaak de sterkeren in hun groep. Zij zijn of lijken populair maar zijn dat uiteindelijk niet. Ze dwingen hun populariteit af door stoer en onkwetsbaar gedrag. Van binnen zijn ze vaak onzeker en ze proberen zichzelf groter te maken door een ander kleiner te maken.

Pesters krijgen vaak andere leerlingen mee, want wie meedoet, loopt zelf de minste kans om slachtoffer te worden. Doorgaans voelen pesters zich niet schuldig want het slachtoffer vraagt er immers om gepest te worden.

Pestgedrag kan een aantal dieperliggende oorzaken hebben:

- Een problematische thuissituatie
- Een vaak gevoelde anonimiteit (ik besta niet); als een pester zich verloren voelt binnen een grote groep, kan hij zich belangrijker maken door een ander omlaag te drukken.
- Het moeten spelen van een niet-passende rol
- Een voortdurende strijd om de macht in de klas
- Een gevoel van incompetentie op school (slechte cijfers of een laag niveau)

De meelopers en de zwijgende middengroep

Meelopers zijn leerlingen die incidenteel meedoen met het pesten. Dit gebeurt meestal uit angst om zelf in de slachtofferrol terecht te komen, maar het kan ook zo zijn dat meelopers stoer gedrag wel interessant vinden en dat ze denken in populariteit mee te liften met de pester. Daarnaast kunnen leerlingen meelopen uit angst vrienden of vriendinnen te verliezen.

De meeste leerlingen houden zich afzijdig als er wordt gepest. Ze voelen zich wel vaak schuldig over het feit dat ze niet opkomen voor het slachtoffer of hulp inschakelen.

In het anti-pestprotocol is vastgelegd dat we pestgedrag op school niet accepteren en volgens een vooraf bepaalde handelwijze gaan aanpakken.

1.5 De vijfsporenaanpak

De vijfsporenaanpak is onderdeel van het Nationaal Onderwijs Protocol en een benadering van pesten, gericht op de verschillende partijen die betrokken zijn: de gepeste leerling, de pester, de ouders, de klasgenoten en de school.

In hoofdstuk 2.2 volgt een concreet stappenplan met daarin acties van de verschillende betrokkenen.

De algemene verantwoordelijkheid van de school

- De school zorgt dat de directie, de mentoren en de docenten voldoende informatie hebben over het pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten
- De school werkt aan een goed beleid rond pesten, zodat de veiligheid van leerlingen binnen de school zo optimaal mogelijk is

Het bieden van steun aan de jongere die gepest wordt

- Het probleem wordt serieus genomen
- Er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt
- Er wordt overlegd over mogelijke oplossingen
- Het aanbieden van hulp door de coördinator sociale veiligheid

Het bieden van steun aan de pester

- Het confronteren van de jongere met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester
- De achterliggende oorzaken boven tafel proberen te krijgen
- Wijzen op gebrek aan empathisch vermogen dat zichtbaar wordt in het gedrag
- Het aanbieden van hulp door de coördinator sociale veiligheid

Het betrekken van de middengroep bij het probleem

De mentor bespreekt met de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin. Er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en wat de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie. De mentor komt hier in de toekomst op terug.

Het bieden van steun aan de ouders

- Ouders die zich zorgen maken over pesten worden serieus genomen
- De school werkt samen met de ouders om het pesten aan te pakken
- De school geeft adviezen aan de ouders in het omgaan met hun gepeste of pestende kind
- De school verwijst de ouders zo nodig naar deskundige hulpverleners

De ouders van leerlingen die gepest worden, hebben er soms moeite mee, dat hun kind aan zichzelf zou moeten werken. Hun kind wordt gepest en dat moet gewoon stoppen. Dat klopt, het pesten moet stoppen. Echter een gepest kind wil zich niet alleen veilig voelen op school; het wil ook geaccepteerd worden. Het verlangt ernaar om zich prettig en zelfverzekerder te voelen. Daar kan begeleiding of een training aan bijdragen.

2. Actie

2.1 Preventieve maatregelen

Elke mentor bespreekt aan het begin van het schooljaar de algemene verwachtingen met de klas. Het onderling plagen en pesten wordt hierbij genoemd en onderscheiden. Tevens bespreekt de mentor in zijn klas het anti-pestprotocol.

Ook wordt duidelijk gesteld dat pesten altijd gemeld moet worden en niet als klikken maar als hulp bieden of vragen wordt beschouwd.

In de leerjaren 1 en 2 wordt aandacht besteed aan pesten in één of meerdere studielessen. Ook worden er lessen PBS gegeven waarin het onderwerp sociale veiligheid aan bod komt.

Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden in het algemeen de rollen van pester, gepeste, meelopers en stille getuigen benoemd.

Aanbevelingen om nog betere preventief tegen pesten op te kunnen treden:

- Eens per twee jaar wordt het tevredenheidsonderzoek Vensters VO uitgezet onder leerlingen en ouders. Het tevredenheidsonderzoek zou echter nog een beter beeld geven rondom sociale veiligheid als dit jaarlijks wordt afgenomen.
- In een schooljaar een bepaalde periode vaststellen waarin extra aandacht wordt gegeven aan het onderwerp pesten (bijvoorbeeld rond de week tegen pesten).
- Ontwikkeling van lessen voor de bovenbouw waarin het onderwerp pesten centraal staat.

2.2 Afhandeling van pestincidenten

• De taak van vakdocenten

De vakdocenten hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pesten waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen bij betrokkenen om hulp en overleg in gang te zetten.

• De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester apart. Een leidraad voor deze gesprekken is te vinden in bijlage II en III. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen (zie bijlage IV).

2. De mentor bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt. Indien er sprake is van een ernstig pestincident overlegt de mentor met de leerling coördinator over een sanctie.

3. De mentor praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de klassensfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid iedere klasgenoot heeft.

4. De mentor zoekt contact met de ouders van zowel de gepeste leerling als de pestende leerling.

5. De mentor maakt een korte aantekening van de gemaakte afspraken in Magister bij zowel de pester als de gepeste leerling.
6. De mentor spreekt een moment af waarop hij met zowel de gepeste als de pester kijkt of de afspraken zijn nagekomen en of het pestgedrag gestopt is.
7. Indien de mentor advies wil over de aanpak van het pestgedrag, dan kan er contact gezocht worden met de coördinator sociale veiligheid.
8. Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de leerling coördinator van de leerling(en). Hij overhandigt de leerling coördinator het digitale dossier met daarin de gebeurtenissen en de afspraken die zijn gemaakt.

- *De leerling coördinator*

1. De leerling coördinator (hierna: hij) neemt de rol van de mentor over, bij herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft overleg met de coördinator sociale veiligheid.
3. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden.
4. In het contact met de pester is het doel driedig (zie bijlage III), namelijk:
 - confronteren
 - mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen
 - helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten
5. Hij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis.
6. Hij stelt alle betrokken ouders op de hoogte van de gemaakte afspraken en verzoekt hen om met hun kind te praten.
7. Hij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
8. Hij koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.
9. Hij spreekt met de mentor een moment af waarop zij samen kijken of de afspraken zijn nagekomen en of het pestgedrag gestopt is.

- *Sanctie*

Wanneer ook tussenkomst van de leerling coördinator geen blijvende vruchten afwerpt, volgt er een passende sanctie voor de pester. Hierbij kan gedacht worden aan een interne time-out of een externe schorsing. Beiden met een opdracht waarbij de leerling gedwongen wordt na te denken over welk gedrag hij gaat veranderen en hoe hij dit gaat doen.

- *De coördinator sociale veiligheid*

Mw. M. Arts is de coördinator sociale veiligheid. Zij coördineert het anti-pestbeleid en fungeert als aanspreekpunt rondom pesten.

De eerst aangewezen personen om pestproblemen te signaleren en aan te pakken zijn mentoren en leerling coördinatoren (1e lijn). De coördinator sociale veiligheid kan op verzoek worden ingeschakeld en kan ondersteuning bieden in bepaalde situaties (2e lijn).

Daarbij initieert de coördinator sociale veiligheid de deskundigheidsbevordering van de personeelsleden en bewaakt de kwaliteit van het beleidsplan sociale veiligheid (waarin het pestprotocol is opgenomen).

- Zij ondersteunt waar nodig mentoren en leerling coördinatoren tijdens de verschillende fasen in het proces.
- Zij biedt op vrijwillige basis individuele begeleiding aan de pester en de gepeste.
- Zij biedt, samen met de school maatschappelijk werker, een sociale vaardigheids training aan voor het eerste en tweede leerjaar.
- Zij kan waar nodig een inbreng hebben tijdens de mentorlessen.
- Zij vraagt regelmatig aandacht voor de problematiek via de nieuwsbrief aan de ouders en via Het Goffertnieuws voor collega's.

3. Richtlijnen cyberpesten

Naast het hiervoor besproken stappenplan voor pesten, is er in dit hoofdstuk aandacht voor een relatief nieuwe, maar ook veel voorkomende vorm van pesten; cyberpesten. De stappen zijn grotendeels hetzelfde, maar omdat de impact van deze vorm van pesten snel, grote vormen kan aannemen, is ervoor gekozen om aanvullende richtlijnen op te stellen. Wanneer een leerling op Het Rijks locatie De Goffert zich gepest voelt door uitingen via sociale media, dan kunnen deze richtlijnen gehanteerd worden. De richtlijnen zijn in het bijzonder bruikbaar indien er een incident plaatsvindt waarbij seksueel grensoverschrijdend gedrag door (sociale) media plaatsvindt (denk aan het naar buiten komen van intieme foto's).

3.1 Wat is cyberpesten?

Cyberpesten (of digitaal pesten) is het pesten of misbruiken via het internet en via mobiele telefoon. Cyberpesten kan nog veel harder zijn dan pesten in het gewone, dagelijkse leven. Dit komt doordat de daders gemakkelijk anoniem kunnen blijven en de reikwijdte van het internet veel groter is. Tegelijkertijd komen leerlingen er op steeds jongere leeftijd mee in aanraking.

3.2 Voorbeelden cyberpesten

- pest-mail (schelden, beschuldigen, roddelen, beledigen)
- beledigende opmerkingen maken op social media bij foto's en filmpjes
- stalking: het stelselmatig lastig vallen van iemand door het blijven sturen van hate-mail of het dreigen met geweld in chatrooms.
- het tegenkomen van ongewenst materiaal zoals: porno en kinderporno, gewelddadig materiaal etc.
- ongewenst contact met vreemden
- webcam-seks: beelden die ontvangen worden kunnen opgeslagen worden en te zijner tijd misbruikt worden
- hacken: gegevens stelen of instellingen aanpassen. Ook het uit naam van een ander versturen van pest-mail.

3.3 Actie

Afhandeling van cyberpesten

1. Er vindt een gesprek plaats tussen mentor en leerling (slachtoffer).
2. Mentor bespreekt de situatie met de coördinator sociale veiligheid.
3. De overige betrokkenen hebben een individueel gesprek met de mentor.
4. Ouders worden op de hoogte gesteld door mentor.
5. Er wordt verslaglegging gedaan in Magister in het dossier van zowel de gepeste als de pesters.
6. De leerling coördinator besluit over consequenties of sancties.
7. De leerling coördinator spreekt met de mentor een moment af waarop zij samen kijken of de eerder gemaakte afspraken nagekomen zijn en of het pestgedrag is gestopt.

Afhankelijk van de situatie kan dit stappenplan uitgebreid worden.

- *Gepeste leerling*

De mentor van de leerling om wie het gaat (slachtoffer) gaat met de leerling in gesprek. Wanneer er een leerling uit een andere klas betrokken is, gaat de mentor van de betreffende leerling ook in gesprek. In bijlage II is een leidraad voor een gesprek met een gepeste leerling te vinden.

De mentor belooft geen geheimhouding, maar geeft aan dat hij/zij contact op zal nemen met de coördinator sociale veiligheid, waarbij ook ouders geïnformeerd zullen worden.

De mentor neemt contact op met de coördinator sociale veiligheid. Zij stemmen af welke stappen er moeten worden ondernomen.

- *Pester*

Afhankelijk van de betrokken leerlingen (dit komt voort uit eerste gesprek) gaat de mentor in gesprek met deze betrokkenen. Zie bijlage III voor tips.

Belangrijk: dit gesprek is niet beschuldigend van aard. Er vindt nooit een gesprek plaats in groepsverband, altijd individueel.

- *Overige betrokken leerlingen*

Overige betrokken leerlingen, waar nodig de klas, worden tenslotte uitgenodigd voor een gesprek. Dit gesprek kan een afsluiting zijn van de gebeurtenissen. Bespreek dat bijvoorbeeld het doorsturen van een foto ook strafbaar is. Leerlingen zijn hier vaak niet van op de hoogte.

Advies: let als mentor/docent op de signalen van pesten (zie bijlage I). Wanneer dit zich voordoet: volg het anti-pestprotocol.

- *Ouders*

Nadat de mentor de situatie met de coördinator sociale veiligheid heeft doorgesproken, worden de ouders van zowel de gepeste leerling, de pester en betrokken leerlingen door de mentor op de hoogte gesteld. De mentor kan in dit gesprek de volgende adviezen geven:

- Ouders gaan met hun zoon/dochter in gesprek.
- Ouders kunnen samen met hun zoon/dochter aangifte doen van het incident. Zij dienen een afspraak te maken voor het doen van aangifte. Omdat in zulke zaken meestal daderindicatie zit, kan de aangifte niet via internet gedaan worden, maar moet dat op het bureau gebeuren bij een agent die op dat moment de dienst heeft voor het opnemen van aangiftes. Een leerling kan alleen aangifte doen, maar als hij/zij minderjarig is dan adviseert de politie om een ouder/voogd mee naar het bureau te nemen.
- Ouders kunnen melding maken van het incident op www.meldknop.nl. Als ouders/leerling aangifte willen doen, dan is het van belang dat ouders/leerling wachten met het benaderen van www.meldknop.nl (om eventuele foto's of video's te verwijderen) totdat zij de aangifte hebben gedaan. Dan kan de agent het bewijsmateriaal zelf constateren en dit vastleggen in een proces verbaal. Daarna kan de website benaderd worden om het materiaal te verwijderen. Een andere nuttige site voor ouders is www.helpwanted.nl.

Tenslotte worden ouders geïnformeerd over het feit dat er binnen de school mogelijke consequenties zijn verbonden aan de situatie en dat ze hier later meer over zullen horen.

Belangrijk: degene die contact opneemt met de ouders moet op de hoogte zijn van de mogelijkheden en ouders goed kunnen adviseren.

Ook wanneer er een gesprek met één van de betrokkenen is gevoerd, worden ouders hiervan op de hoogte gesteld. Hierbij wordt nogmaals benadrukt dat het gesprek niet beschuldigend van aard is.

- *School*

School geeft geen contactgegevens van een betrokkene door aan bijv. ouders van het slachtoffer. Als het slachtoffer besluit om aangifte te doen, dan is het een taak van de politie om de contactgegevens van de verdachte te achterhalen. School zal deze gegevens vervolgens aan de politie verstrekken. Voor sommige feiten zou het mogelijk kunnen zijn dat iemand van school aangifte doet namens de benadeelde (het slachtoffer/de leerling). Echter zal de leerling sowieso zelf ook een verklaring af moeten leggen, dus is het wenselijker dat diegene zelf aangifte doet.

Theoretisch gezien zijn ook degenen die het bijvoorbeeld foto's of video's verspreiden strafbaar, maar in de regel wordt alleen de bron strafbaar gesteld.

4. Klacht?

Het Rijks locatie De Goffert heeft twee vertrouwenspersonen die op kunnen treden in situaties van ongewenst gedrag zoals pesten, discriminatie, agressie, seksuele intimidatie en geweld. Zij kunnen worden ingeschakeld als een leerling of ouder het gevoel heeft dat zij niet op de juiste wijze geholpen worden door de mentor, leerling coördinator, coördinator sociale veiligheid of door de schoolleiding of als de leerling of ouder het gevoel heeft dat zij niemand anders meer kunnen vertrouwen.

De mentor kan de leerling of ouders in contact brengen met de vertrouwenspersoon maar zij zijn ook zelf te benaderen:

- Ron Reijnen (r.reijnen@het-rijks.nl)
- Nathalie Bevers (n.bevers@het-rijks.nl)

Indien nodig kan ook de externe vertrouwenspersoon van de scholengroep Rijk van Nijmegen ingeschakeld worden. Onze scholengroep bezit een Gedrags- en integriteitscode en een klachtenregeling en is aangesloten bij een bovenschoolse klachtencommissie.

Bijlage I

Signaleringslijst pesten

Als je het vermoeden hebt dat een leerling gepest wordt, dan kan je de signaleringslijst gebruiken om een beter zicht te krijgen op het pestgedrag.

Slachtoffers op school	Ja	Nee
1. Wordt (herhaaldelijk) op een gemene manier uitgescholden (heeft een scheldnaam), bespot, gekleineerd, belachelijk gemaakt, vernederd, bedreigd, gecommandeerd, overheerst of onderworpen.		
2. Steken klasgenoten de draak met ... en lachen ze hem/haar op een spottende en onvriendelijke manier uit?		
3. Wordt ... lastig gevallen, weggeduwd, gestoten, gestompt, geslagen, geschopt en is .. niet in staat zichzelf adequaat te verdedigen?		
4. Is .. betrokken bij 'twisten' of 'ruzies' waarin hij/zij zich totaal niet kan verdedigen en waaruit hij/zij soms huilend probeert te ontsnappen		
5. Worden boeken, geld of andere eigendommen van.. beschadigd of slingeren deze rond		
6. Heeft .. blauwe plekken, verwondingen, sneeën, schrammen of gescheurde kleding die hij/zij niet op een normale manier heeft opgelopen?		
7. Is .. (vaak) alleen en wordt hij/zij uitgestoten door de klas/groep tijdens de pauzes?		
8. Heeft .. een enkele goede vriend(in) in de klas?		
9. Wordt .. als één van de laatste gekozen bij het samenstellen van een team?		
10. probeert .. in de pauze dicht bij de docent of andere volwassenen te blijven?		
11. Vindt .. het erg moeilijk hardop te praten in de klas en maakt hij/zij een angstige indruk?		
12. Ziet .. er bang, ongelukkig, neerslachtig of huilerig uit?		
13. Toont .. een plotselinge of geleidelijke verslechtering in schoolresultaten?		
14. De leerling gaat over het algemeen om met jongere leerlingen.		

Bijlage II

Tips voor een gesprek met de gepeste leerling.

Feiten helder krijgen:

- Klopt het dat je gepest wordt? (h)erkenning van het probleem
- Door wie wordt je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer?)
- Waar word je gepest? (doorvragen: zijn er nog meer plekken?)
- Hoe vaak wordt je gepest?
- Hoe lang speelt het pesten al?
- Weten je ouders of andere personen dat je gepest wordt?
- Wat heb je zelf tot nu toe aan het pesten proberen te doen?
- Zijn er leerlingen die jou wel eens proberen te helpen?
- Wat wil je dat er nu gebeurt; wat wil je bereiken?

Aanpak

Bespreek samen met de leerling wat hij/zij kan doen tegen het pesten en bekijk waar de leerling aan wil werken om de situatie te verbeteren. Let daarbij op de volgende aspecten:

- Hoe communiceert de leerling met anderen?
- Welke lichaamstaal speelt een rol?
- Hoe gaat de leerling om met zijn gevoelens en hoe maakt hij deze kenbaar aan anderen?
- Heeft de leerling genoeg vaardigheden om weerbaarder gedrag te tonen naar de pester?

Gepeste jongeren lopen vaak rond met het gevoel dat er iets mis is met ze. Daardoor hebben ze moeite om voor zichzelf op te komen. Iets in henzelf geeft de pester gelijk. Besteed hier aandacht aan want niemand kan een ander klein maken.

Bijlage III

Tips voor een gesprek met een leerling die pest.

Het doel van dit gesprek is driedelig:

- de leerling *confronteren* met zijn gedrag en de pijnlijke gevolgen hiervan
- *Achterliggende oorzaken* boven tafel proberen te krijgen
- Het schetsen van de *stappen* die volgen wanneer het pestgedrag niet stopt

Confronteren

Confronteren en kritiek geven is niet hetzelfde. Confronteren is:

- probleemgericht en richt zich op gedrag wat waar te nemen is. Zodra we interpretaties gaan geven aan gedrag, wordt het persoonsgericht. Zodra we gaan interpreteren reageren we een gevoel van frustratie op die ander af en zijn we gestopt met confronteren en begonnen met bekritisieren.
- relatiegericht. Je bent heel duidelijk op de inhoud, in wat je wel en niet wilt maar met behoud van de relatie, bijvoorbeeld; Ik vind dat je heel erg gemeen doet tegen haar en ik wil dat je daarmee ophoudt. Zeg nooit: Je bent heel gemeen. Je wilt duidelijk verder met de leerling. Kritiek op de persoon voelt als een beschuldiging/afwijzing. Eigenlijk zeg je daarmee dat de pester een waardeloos mens is.
- specifiek blijven. Je benoemt de situatie waar het over gaat en vermijdt woorden als altijd, vaak en meestal. Kritiek wordt vaak algemeen.
- veranderingsgericht. Je stelt zaken vast en gaat vervolgens inventariseren hoe het anders kan.

Achterliggende oorzaken

Nadat het probleem benoemd is, richt jij je op het waarom? Hoe komt het dat je dit gedrag nodig hebt? Wat levert het jou op? Wat reageer je af op die ander? Etc.

Maak duidelijk dat er een tekort aan empathisch vermogen zichtbaar wordt in dit gedrag. Wat ga je daaraan doen? Biedt zo nodig hulp aan van een lid van het zorgteam (op vrijwillige basis).

Het pestgedrag moet stoppen

Wees duidelijk over de stappen die volgen, wanneer het pestgedrag niet stopt (zie richtlijnen pesten).

Bijlage IV

Gespreksmodel plaag/pestsituatie		
Aanwezig:	Pester, gepeste of 2 leerlingen last hebben van elkaar, mentor, (evt. leerlingcoördinator/zorgteamlid)	
STAP 1: Uitleg over het gesprek.	<ul style="list-style-type: none"> – Het doel van het gesprek: voorkomen dat er nieuwe peestsituaties ontstaan en zorgen voor een positief contact met elkaar. – Doornemen van de stappen. – Afspraken: <ul style="list-style-type: none"> ○ We luisteren naar elkaar. ○ We laten elkaar uitpraten. ○ Er komt geen welles/nietes discussie. 	Mentor/zorgteamlid leidt het gesprek.
STAP 2: Het bespreken van het probleem	<ul style="list-style-type: none"> – Leerling 1 geeft aan welk gedrag hij/zij van de ander storend vindt. – Aan leerling 2 wordt gevraagd of het begrepen is en of het wordt herkend. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> – Leerling 2 geeft aan welk gedrag hij/zij van de ander storend vindt. – Aan leerling 2 wordt gevraagd of het begrepen is en of het wordt herkend. 	Mentor/zorgteamlid helpt, ondersteunt en motiveert het gesprek tussen de leerlingen op positieve wijze.
STAP 3: Storend gedrag ombuigen naar gewenst gedrag.	<ul style="list-style-type: none"> – Leerling 1 geeft aan waar hij/zij wilt dat de ander mee ophoudt. – Leerling 1 geeft aan hoe hij/zij wel wil dat het gedrag van de ander is en benoemt de wenselijke situatie. <hr/> <ul style="list-style-type: none"> – Leerling 2 geeft aan waar hij/zij wilt dat de ander mee ophoudt – Leerling 2 geeft aan hoe hij/zij wel wil dat het gedrag van de ander is en benoemt de wenselijke situatie. 	Mentor/ zorgteamlid helpt, ondersteunt en motiveert het gesprek tussen de leerlingen op positieve wijze. Hij/ zij legt de afspraken die worden gemaakt vast op papier.
STAP 4: Afspraken maken	<ul style="list-style-type: none"> – Afspraken worden herhaald en gecontroleerd. – Moment van evaluatie: <ul style="list-style-type: none"> ○ na 1 week (datum.....) en ○ na 2 weken (datum.....) 	Mentor/zorgteamlid leidt het gesprek.
STAP 5: Afronding	<ul style="list-style-type: none"> – Bij een eerstvolgende plaag/pestsituatie direct een melding gedaan moet worden bij mentor/ afdelingsleider/ zorgteamlid. Er zal dan op nieuw een gezamenlijk gesprek volgen en eventueel een sanctie. – Beide leerlingen geven elkaar de hand en er worden excuses aangeboden 	Mentor/zorgteamlid leidt het gesprek.

